

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2024-02-14 Nr. 429-26
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir pareiškėja sudarė Gyventojų turto draudimo sutartį (draudimo liudijimo Nr. *Duomenys neskelbtini*), kuria draudiko parengtų Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 039.1¹ (toliau – Taisyklės) pagrindu buvo apdrausti pareiškėjos turtiniai interesai, susiję su *Duomenys neskelbtini*, esančiu gyvenamuoju namu ir jame esančiu kilnojamuoju turtu (toliau – Turto draudimo sutartis). Draudimo laikotarpis – nuo 2022 m. spalio 8 d. iki 2023 m. spalio 7 d.

2022 m. gruodžio 25 d. apdraustame gyvenamajame name kilo gaisras: gaisro metu išdegė pastato pirmame aukšte įrengta katilinė, virš jos antrame aukšte įrengtas kambarys su baldais, televizoriumi, pradedė pirmo ir antro aukšto medinis perdengimas virš katilinės ir išdegusio kambario, apdegė medinės stogo konstrukcijos.

Gavęs informaciją apie draudžiamąjį įvykį, draudikas atliko žalos administravimo procedūrą ir nustatė, kad dėl gaisro metu atsiradusių gyvenamojo namo apgadinimų buvo patirta 56 782,02 Eur nuostolių, o dėl kilnojamojo turto apgadinimų – 7 298 Eur nuostolių, iš viso 64 080,02 Eur nuostolių. Šias sumas draudikas sumažino 10 proc. dėl Taisyklėse nustatyto draudimo išmokos mažinimo pagrindo – pažeistų priešgaisrinės saugos reikalavimų, atitinkamai iki 51 103,82 Eur ir 6 568,20 Eur, iš viso iki 57 672,02 Eur, pritaikė 50 Eur besąlyginę išskaitą (nustatytą draudimo liudijime) ir išmokėjo 57 622 Eur draudimo išmoką.

2023 m. gegužės 31 d. pareiškėja pateikė draudikui rašytinę pretenziją dėl nuostolių dydžio ir draudimo išmokos mažinimo nepagrįstumo. Pareiškėja teigė, kad draudiko skaičiavimai neatitinka realių statybinių medžiagų kainų ir darbo jėgos įkainių, nurodė mananti, kad draudikas nepagrįstai sumažino draudimo išmoką 10 proc. Kartu su pretenzija pareiškėja pateikė Y. Y. parengtą Lokalinę sąmatą, kurioje nurodyta 227 394,57 Eur (su PVM) gyvenamojo namo remonto kaina, iš jų 160 833,33 Eur tiesioginės išlaidos, (toliau – Lokalinė sąmata) ir prašė draudimo išmoką apskaičiuoti pagal joje nurodytus duomenis.²

Gavęs pareiškėjos pretenziją, draudikas kreipėsi į nepriklausomą turto vertintoją – UAB „Baltics Property“, kurios ekspertai įvertino gyvenamojo namo apgadinimų, atsiradusių dėl gaisro, šalinimo (remonto) kainą ir nustatė, kad remontas kainuotų 107 471,78 Eur (su PVM), iš jų tiesioginės remonto išlaidos sudarytų 77 727,61 Eur. Remdamasis gautais skaičiavimais, draudikas sutiko nuostolius dėl gyvenamojo namo apgadinimų perskaiciuoti iki 77 727,61 Eur, šią sumą sumažino 10 proc. iki 69 954,85 Eur ir išmokėjo papildomą 18 901,05 Eur draudimo išmoką (69 954,85 Eur (perskaiciuoti nuostoliai dėl gyvenamojo namo apgadinimų) + 6 568,20 Eur (nuostoliai dėl kilnojamojo turto apgadinimų) – 57 622 Eur (prieš tai išmokėta draudimo išmoka)). Lokaline sąmata draudikas nesivadovavo.

Pareiškėjos netenkino galutinis draudiko sprendimas, todėl ji kreipėsi į Lietuvos banką, prašydama išnagrinėti ginčą dėl nuostolių (atitinkamai ir draudimo išmokos) dydžio bei

¹ Įsigaliojusių 2020 m. vasario 10 d.

² Dėl nuostolių, atsiradusių dėl kilnojamojo turto sugadinimų, dydžio ginčo nekilo. Liko nesutarimai dėl šiuos nuostolius atlyginančios draudimo išmokos mažinimo 10 proc.

draudimo išmokos mažinimo 10 proc. pagrįstumo. Pareiškėja reikalavo įpareigoti draudiką draudimo išmokos nemažinti ir perskaičiuoti ją pagal Lokalinę sąmatą.

Draudikas su pareiškėjos keliamais reikalavimais nesutiko ir prašė juos atmesti kaip nepagrįstus. Draudikas, visų pirma, atkreipė dėmesį į tai, kad Lokalinėje sąmatoje nurodyta gyvenamojo namo remonto suma yra stipriai didesnė nei gyvenamojo pastato draudimo suma (maksimali draudimo išmoka), numatyta Turto draudimo sutartyje (159 213,60 Eur). Taip pat paaiškino negavęs jokių dokumentų (turto apžiūros informacijos, defektų aktų ar pan.), kuriais vadovaujantis Lokalinėje sąmatoje nustatytas remonto darbų mastas. Be to, anot draudiko, abejonių dėl minėtos sąmatos teisingumo sukėlė ir kitos aplinkybės, pavyzdžiui, joje numatytas 31 proc. socialinio draudimo įmokų procentas, nors po 2019 m. Lietuvos Respublikos mokesčių reformos taikytinas (ir naujausiose sąmatų rengimo programose nurodomas) tik 1,79 proc. dydis.

Draudikas paaiškino, kad nepriklausomos turto vertinimo bendrovės ekspertai nustatė objektyvų nuostolių dydį, šis, apskaičiuojant draudimo išmoką, buvo sumažintas 10 proc. Taisyklėse nustatyta tvarka todėl, kad Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba nustatė ir UAB „Gaisriniai projektai“ ekspertai patvirtino, jog gaisro kilimą lėmė dūmtraukio įrengimo taisyklių pažeidimai.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl nuostolių gyvenamajam namui dydžio ir draudimo išmokos už gyvenamojo namo ir kilnojamą turto sugadinimus mažinimo pagrįstumo.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti ginčo šalių pateiktus duomenis apie įvykio aplinkybes ir jo sukeltą žalą ir nustatyti, ar draudikas: 1) tinkamai apskaičiavo nuostolių gyvenamajam namui dydį ir pagrįstai atsisakė vadovautis Lokaline sąmata; 2) pagrįstai nusprendė sumažinti draudimo išmoką 10 proc. dėl priešgaisrinės saugos taisyklių nesilaikymo.

1. Dėl nuostolių nekilnojamam turtui dydžio

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu sutarčių laisvės principu, šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, jeigu tai neprieštarauja įstatymams. Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią.

Svarbu pažymėti, kad draudėjos ir draudiko sudaryta Turto draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi.

Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, kurios laikomos standartinėmis draudimo sutarties sąlygomis, paprastai taikomomis visiems draudėjams, sudarantiems atitinkamos draudimo rūšies sutartį su tuo pačiu draudiku, tiek draudimo liudijime aptartose individualiose sąlygose.³ Draudimo rūšies taisyklėse taip pat nustatomos draudiko, draudėjo, apdraustojo, naudos gavėjo ir nukentėjusio trečiojo asmens teisės ir pareigos, žalos nustatymo tvarka, draudimo išmokų apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarka ir terminai (Draudimo įstatymo 92 straipsnio 1 dalies 7–9 punktai) ir kt.

Nagrinėjamu atveju pagal šalių sudarytą Turto draudimo sutartį gyvenamasis pastatas buvo apdraustas atkuriamąja verte. Vadovaujantis Taisyklių 7.3.1 papunkčiu, kai draudimo

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012.

išmoka už pastato apgadinimus apskaičiuojama pagal atkuriamąją vertę, tai tokia verte laikoma pinigų suma, kurios reikėtų tokių pat parametrų, fizinių ir eksploatacinių bei naudingumo savybių tokios pat rūšies pastatui atkurti toje pačioje vietoje, įskaitant visas projektavimo, montavimo, statybos išlaidas netaikant nusidėvėjimo.

Taisyklių 11.2 papunktyje nustatyta, kad draudimo išmoka lygi apskaičiuoto nuostolio sumai, atsižvelgiant į nevysišką draudimą, draudimą padidinta verte, dvigubą draudimą, draudimo vertę, draudimo išmokų apribojimus ir kitas sąlygas, nustatytas šiose Taisyklėse ir draudimo liudijime, bei išskaičiuotus išskaitą.

Pagal Taisyklių 10.2 papunktį, nuostolio dydis – patirtos žalos pinigine išraiška, kuri reikalinga suremontuoti ar atstatyti apdraustą turtą į būklę, buvusią prieš pat atsitinkant draudžiamajam įvykiui. Turto remontas, atstatymas ar įsigijimas visais atvejais turi būti atliekamas ekonomiškiausiu būdu, patiriant mažiausias pagrįstas išlaidas (Taisyklių 10.3 papunktis). Jeigu po draudžiamojo įvykio draudėjas nusprendžia neatstatyti sugadinto ar sunaikinto turto, draudimo išmoka mokama išskaičiuotus projektavimo, planavimo, derinimo išlaidas, socialinio draudimo, PVM, pelno mokesčius.

Nagrinėjamu atveju matyti, kad pareiškėjos patirtus nuostolius, susijusius su gaisro žala gyvenamajam namui, draudikas apskaičiavo remdamasis UAB „Baltics Property“ parengta Tyrimo ataskaita Nr. *Duomenys neskelbtini* (toliau – Tyrimo ataskaita). Pareiškėja, savo ruožtu, teigė, kad draudikas nuostolius dėl nekilnojamojo turto sugadinimų turėjo apskaičiuoti remdamasis Lokaline sąmata, kurioje nurodyta daug didesnė gyvenamojo namo remonto kaina.

Svarbu pažymėti, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (mokėtinos draudimo išmokos) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti.⁴ Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėja, siekdama paneigti draudiko skaičiavimus, turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, jog draudiko nustatytas nuostolių dydis yra per mažas, o draudikas, atvirščiai, turi pagrįsti, kad būtent jis nuostolius apskaičiavo remdamasis objektyviais ir teisingais duomenimis apie padarytą žalą.

Lietuvos banko vertinimu, nagrinėjamoje situacijoje draudiko pateikti duomenys, kuriais remtasi apskaičiuojant dėl gaisro atsiradusių nuostolių gyvenamajam pastatui dydį, yra patikimesni ir nėra pagrindo vadovautis Lokaline sąmata.

Visų pirma, pažymėtina, kad Lokalinėje sąmatoje nustatytos remonto išlaidos (tiek tiesioginės (160 833,33 Eur), tiek visos išlaidos – 227 394,57 Eur (su PVM), viršija draudimo liudijime nurodytą draudimo sumą (159 213,60 Eur), t. y. sumą, kurios negali viršyti draudimo išmoka⁵. Tai reiškia, kad net ir tuo atveju, jeigu Lokalinė sąmata būtų pripažinta objektyviausiai atspindinčia nuostolių dydį, tai maksimali galima draudimo išmoka už gyvenamajam namui padarytą žalą būtų 159 213,60 Eur.

Be to, kartu su Lokaline sąmata nėra pateiktų jokių duomenų apie apgadinimų, kurių remonto išlaidos apskaičiuotos Lokalinėje sąmatoje, mastą ir pobūdį (apžiūros duomenų, nuotraukų ar kitos informacijos), joje nėra aiškinamas numatytų remonto darbų poreikio ryšys su draudžiamuoju įvykiu (gaisru), t. y. nėra aišku, ar atliekant nurodytus darbus nebūtų remontuojamas turtas, kuris nėra susijęs su gaisru, ir kt. Ši aplinkybė, sprendžiant šalių ginčą, yra itin svarbi, nes pagal šalių sudarytą Turto draudimo sutartį draudikas draudimo išmoką moka už ne bet kokio, o už dėl įvykio apgadinto turto apgadinimus ir neturi pareigos mokėti draudimo išmokų už nuostolius, nesusijusius su draudžiamaisiais įvykiais.

Be to, vien tai, kad sąmatoje nurodyta tų pačių apgadinimų remonto suma yra didesnė, nesuponuoja pagrindo draudikui mokėti didesnės draudimo išmokos. Tai lemia tiek Taisyklių 10.2 papunkčio reikalavimai, susiję su turto atkūrimu ekonomiškiausiu būdu, tiek sutarčių ir prievolių ekonomišką vykdymo principai.

Draudiko apskaičiuotas nuostolių dydis, kita vertus, yra grindžiamas ekspertinio pobūdžio išvada – Tyrimo ataskaita. Joje, be gyvenamojo namo apgadinimų, atsiradusių dėl gaisro, remonto išlaidų nustatymo, buvo siekiama atsakyti ir į kitus klausimus, pavyzdžiui,

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018.

⁵ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 27 dalis, Taisyklių 7.2 papunktis.

kokia buvo viso gyvenamojo namo atkuriamoji vertė (statybų kaina) prieš gaisrą, taip pat ar po gaisro neatsirado kitų, su gaisru nesusijusių gyvenamojo namo defektų.

Tyrimą atlikę specialistai, vykdydami jiems pavestą užduotį, vertino nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašą, turto apžiūros duomenis, po gaisro darytas namo nuotraukas ir namo projekto fragmentus, be to, susipažino su pareiškėjos įgalioto asmens pateikta informacija apie įvykį objekto vietoje. Tyrimo ataskaitoje išsamiai aprašyti apžiūros metu užfiksuoti gyvenamojo namo patalpų apgaditimai ir jų pobūdis, pateikti paaiškinimai apie viso namo atkuriamosios vertės iki įvykio (kainos, už kurią būtų galima įsigyti arba už kurią būtų galima pastatyti (įrengti) tokį pat fizinių ir eksploatacinių savybių gyvenamąjį namą) nustatymą, išsamiai aprašyta, kokius namo elementus reikia remontuoti ar keisti, pasisakyta dėl papildomos žalos, kuri galėjo atsirasti vėliau po gaisro.

Tyrimo ataskaitoje taip pat pateikiama daug nuotraukų iš įvykio vietos, jose užfiksuota namo patalpų ir konstrukcijų būklė, kartu su nuotraukomis pateikiami jose matomų apgadinių masto ir pobūdžio aprašymai, pateikti fragmentai iš namo projektinės dokumentacijos, nurodyta, kurios patalpos buvo apgadintos labiausiai. Nustatytų duomenų pagrindu ekspertai parengė remonto darbų žiniaraštį (reikalingų remonto darbų sąrašą su darbų, medžiagų kiekiais) ir sąmatą, kurioje nustatytos dėl gaisro atsiradusių apgadinių remonto išlaidos.

Tyrimo ataskaitoje pateikiamos tyrimo išvados, jose konstatuota, kad viso gyvenamojo namo atkuriamoji vertė prieš gaisrą buvo 193 438,13 Eur su PVM, t. y. namo vertė iki gaisro buvo mažesnė nei Lokalinėje sąmatoje nurodyta gaisro padarinių šalinimo kaina. Taip pat konstatuota, kad, pagal vidutines rinkos kainas, gyvenamojo namo remonto darbų, reikalingų gaisro padariniams pašalinti, kaina yra 107 471,78 (su PVM), o tiesioginės remonto išlaidos sudaro 77 727,61 Eur, t. y. jos yra keletą kartų mažesnės, nei nurodyta Lokalinėje sąmatoje.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatuojama, kad konkretūs faktiniai duomenys, gauti ekspertinio tyrimo metu, gali būti atmesti kaip įrodymai, jei manoma, kad jie nepagrįsti, nepatikimi ar turi kitokių trūkumų. Kritiškai vertinti eksperto išvadą ar jos dalį galima tada, kai ekspertizės turinys prieštaringas, išvados neišplaukia iš tyrimo eigos, išvada pateikta neatlikus tyrimo arba jis atliktas neišsamiai ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonių dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų.⁶

Kiekvienu atveju vertinamas eksperto išvados objektyvumas, nurodytų duomenų pakankamumas bei patikimumas ir eksperto išvadoje nurodytų faktinių aplinkybių buvimas konstatuojamas, kai nekyla abejonių dėl tų aplinkybių egzistavimo. Eksperto išvada pripažįstama pakankamu įrodymu, jeigu šios išvados duomenys yra nuoseklūs ir išsamūs, jei jie neprieštarauja faktiniams duomenims, gautiems iš tos pačios rūšies ar skirtingų įrodinėjimo priemonių, ir jeigu, įvertinus ginčo šalių pateiktų įrodymų visumą, eksperto išvados duomenys leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą ar nebuvimą.

Lietuvos banko vertinimu, Tyrimo ataskaitoje pateikti duomenys, kurių pagrindu atliktas tyrimas, neprieštarauja ginčo šalių nurodytoms aplinkybėms ir pateiktiems dokumentams, tyrimo išvados nuosekliai išplaukia iš ekspertų pateiktų paaiškinimų, atliekant tyrimą nustatytos aplinkybės pagrįstos detaliomis apgadinto turto nuotraukomis, paaiškinimais ir kita objektyviam nuostolių dydžio nustatymui reikšminga informacija, remonto sąmata parengta naudojant praktikoje pripažįstamus UAB „Sistela“ kainynus ir specialia kompiuterine programa. Tyrimo ataskaitoje pateiktos išvados taip pat nėra ginčijamos objektyviais jai prieštaraujančiais duomenimis, todėl Lietuvos bankas neturi pagrindo Tyrimo ataskaitą laikyti neobjektyvia, nepagrįsta ir ja nesivadovauti.

Remiantis ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimu nustatyta, kad su gaisro padariniais susijusių apgadinių šalinimu susijusiems remonto darbams atlikti pakanka Tyrimo ataskaitoje nustatytos sumos.

Papildomai pažymėtina, kad, pagal Taisyklių 10.19 papunktį, jeigu nusprendžiama po draudžiamąjį įvykį neatstatyti sugadinto ar sunaikinto turto, tai draudimo išmoka mokama išskaičiavus projektavimo, planavimo, derinimo išlaidas, socialinio draudimo, PVM, pelno mokesčius. Nagrinėjamu atveju Lietuvos bankui nebuvo pateikta duomenų apie tai, kad gyvenamasis namas būtų atstatomas, šios Taisyklių nuostatos taikymo pareiškėja taip pat neginčijo, todėl apskaičiuojant draudimo išmoką buvo pagrįstai remiamasi ne visa apgadinių remonto kaina, o tiesioginėmis remonto išlaidomis.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad draudikas pagrįstai atsisakė pareiškėjos nuostoliais pripažinti Lokalinėje sąmatoje nurodytas remonto išlaidas ir apskaičiavo juos pagal

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K3-386-469/2015.

Tyrimo ataskaitoje pateiktus duomenis.

2. Dėl draudimo išmokos mažinimo 10 proc. dėl pažeistų gaisrinės saugos reikalavimų

Remiantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 98 straipsnio 7 dalimi, draudikas privalo įrodyti aplinkybes, atleidžiančias jį nuo draudimo išmokos mokėjimo ar suteikiančias teisę sumažinti draudimo išmoką.

Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išaiškinęs, kad draudimo išmoka pagrįstai gali būti mažinama dėl to, kad dėl draudimo sutarties pažeidimo padidėjo rizika draudžiamajam įvykiui įvykti, tampa sunkiau sumažinti tokio įvykio žalą, galimybes pareikšti regresinį ieškinį ir kt. Draudikas turi teisę mažinti draudimo išmoką, jeigu draudėjas pažeidė draudimo taisykles ir šis pažeidimas taisyklėse numatytas kaip pagrindas draudimo išmokai mažinti. Mažinimo dydis priklauso nuo draudėjo kaltės, taisyklių pažeidimo sunkumo ir priežastinio ryšio su draudžiamuoju įvykiu, pasekmių, atsiradusių dėl pažeidimo (žalos dydžio).⁷

Taisyklių 12.2.1 papunktyje nustatyta, kad draudikas turi teisę mažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti, jeigu draudėjas akivaizdžiai nepaisė saugumo reikalavimų, nurodytų Taisyklių 9 skirsnyje. Pagal Taisyklių 9.1.8 papunktį, draudėjas turi eksploatuoti turtą laikantis gamintojų, pardavėjų ar sumontavusių asmenų reikalavimų, garantijos sąlygų, bendrųjų priešgaisrinės saugos taisyklių.

Anot draudiko, po įvykio apžiūrėjus turtą, buvo nustatytas Šildymo sistemų, naudojančių kietąjį kurą, gaisrinės saugos taisyklių⁸ (toliau – Saugos taisyklės) pažeidimas, todėl draudimo išmoka, remiantis Taisyklių 12.2.1 papunkčiu, sumažinta 10 proc.

Savo poziciją draudikas grindė Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Šiaulių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Mažeikių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos 2022 m. gruodžio 29 d. pažyma Nr. *Duomenys neskelbtini* (toliau – Pažyma) ir priešgaisrinės saugos inžinerijos paslaugas teikiančios UAB „Gaisriniai projektai“ parengta Gaisro ekspertinio tyrimo specialisto išvada Nr. *Duomenys neskelbtini* (toliau – Gaisro išvada).

Pažymyje Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba pateikė informaciją apie pranešimo dėl gaisro gavimo laiką ir gauto pranešimo turinį, gaisro padarinius. Pažymyje taip pat teigiama, kad labiausiai tikėtina, kad gaisras kilo dėl dūmtraukio įrengimo taisyklių, įtvirtintų Saugos taisyklių 32 punkte, pažeidimo. Pagal minėtą Saugos taisyklių 32 punktą, nuo neizoliuoto keraminio, ketaus, betoninio ir metalinio jungiamojo dūmtakio sienelių turi būti išlaikomi ne mažesni kaip 500 mm atstumai iki statinio konstrukcijų, kurių degumo klasė mažesnė kaip A2-S1, d0, ir kitų degių medžiagų. Nuo keraminio, ketaus, betoninio ir metalinio jungiamojo dūmtakio išorinių paviršių, izoliuotų ne mažesnio kaip 50 mm storio, ne žemesnės kaip A1 degumo klasės statybų produktais, turinčiais maksimalią eksploatavimo temperatūrą, ne žemesnę kaip 600 °C, turi būti išlaikomi ne mažesni kaip 250 mm atstumai iki statinio konstrukcijų, kurių degumo klasė mažesnė kaip A2-s1, d0, ir kitų degių medžiagų. Taigi, Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos nuomone, labiausiai tikėtina gaisro kilimo priežastis – per mažas atstumas tarp dūmtraukio ir statinio konstrukcijų.

Gaisro išvadoje taip pat buvo vertinama gaisro kilimo priežastis ir vieta, ekspertų buvo prašoma įvertinti, ar nebuvo padarytų gaisrinės saugos pažeidimų. Ji parengta remiantis pirmiau aptarta Pažyma, taip pat statinio apžiūros duomenimis (nuotraukomis ir vizualios apžiūros metu nustatytomis aplinkybėmis), vieno iš namo savininkų paaiškinimu dėl įvykio aplinkybių ir kitais duomenimis.

Gaisro išvados dalyje, kurioje pateikiami atsakymai į ekspertams užduotus klausimus, remiantis turima informacija apie įvykį, konstatuota, kad labiausiai gaisro paveikta vieta yra katilinėje, šalia įrengto dūmtraukio, būtent aplink šią vietą matoma daugiausia pažeistų bei apdegusių medinių konstrukcijų: įvertinus nustatytas gaisro kilimo aplinkybes ir apžiūros metu užfiksuotus degimo požymius, galima įvardinti, kad gaisro kilimo vieta yra katilinės patalpoje, perdangos lygyje, šalia kieto kuro katilo dūmtraukio. Toliau pateikiamos išvados dėl gaisro priežasties ir, įvertinus galimas įvykio priežasčių versijas, konstatuota, kad labiausiai tikėtina gaisro kilimo priežastis – šiluminis savaiminis medinių konstrukcijų užsiliepsnojimas. Anot ekspertų, gaisro kilimui įtakos galėjo turėti per arti degių medžiagų katilinės patalpoje įrengtas kieto kuro katilo dūmtraukis.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-521/2004; 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2013; 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-426/2017, 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-91/2018; kt.

⁸ Patvirtintų Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 1-264 „Dėl šildymo sistemų, naudojančių kietąjį kurą, gaisrinės saugos taisyklių patvirtinimo“.

Pasisakant dėl galimų gaisrinės saugos pažeidimų, Gaisro išvadoje nurodyta, kad nuo metalinio dūmtraukio iki sienelės išorinio paviršiaus iki išlikusių medinių konstrukcijų buvo fiksuotas mažiausias 6 cm (60 mm) atstumas. Pasak ekspertų, tokiu atveju buvo pažeistas Saugos taisyklių 37 punktą. Šiame punkte įtvirtinta, kad atstumas nuo dūmtraukio sienelės išorinio paviršiaus iki statinio konstrukcijų, kurių degumo klasė žemesnė kaip A2-s1, d0, ir kitų degių medžiagų (išskyrus ne žemesnės kaip D_{FL} degumo klasės grindų dangas, turi būti ne mažesnis kaip 250 mm arba 150 mm, jeigu degios konstrukcijos yra per visą konstrukcijos storį apsaugotos A2-s1, d0 degumo klasės karščiui atspariais statybos produktais, kurių šilumos laidumas ne didesnis kaip 0,065 W/m·K.

Anot ekspertų, apžiūros metu nebuvo pateiktų jokių dokumentų, įrodančių, kad medinės konstrukcijos šalia dūmtraukio buvo apsaugotos karščiui atspariais statybos produktais. Jokių izoliuojančių ar apsaugančių nuo karščio medžiagų liekanų tarp medinių konstrukcijų ir metalinio dūmtraukio taip pat nebuvo aptikta.

Remdamiesi Gaisro išvadoje pateiktais duomenimis, ekspertai konstatavo, kad, įrengiant dūmtraukį, perdangos lygyje nebuvo išlaikytas minimalus saugus atstumas (250 mm) nuo išorinės dūmtraukio sienelės iki degių medžiagų ir šis pažeidimas galėjo turėti įtakos gaisro kilimui.

Lietuvos banko vertinimu, Gaisro ekspertinėje išvadoje pateiktos išvados yra pagrįstos objektyviais duomenimis, nuoseklios ir nepaneigtos jokiais kitais objektyviais duomenimis, parengtos gaisrinės saugos inžinieriaus kvalifikaciją turinčio specialisto, jas patvirtina Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos parengta Pažyma, todėl nesivadovauti šiuo ekspertinio pobūdžio dokumentu Lietuvos bankas neturi pagrindo.

Nors pareiškėja kreipimesi į Lietuvos banką teigė, kad draudimo išmoka buvo sumažinta nepagrįstai, jokių tokią poziciją pagrindžiančių objektyvių duomenų (namo projektinės dokumentacijos, specialistų išvadų ar pan.), kurie keltų abejonių dėl draudiko pozicijos, Lietuvos bankui nepateikė.

Remiantis pirmiau nurodytais duomenimis, galima daryti pagrįstą išvadą, kad nagrinėjamu atveju nebuvo laikytasi gaisrinės saugos reikalavimų, t. y. nustatytas per mažas atstumas tarp šildymo sistemos elementų (šiuo atveju kietojo kuro katilo dūmtraukio) ir gyvenamojo namo konstrukcijų. Be to, pirmiau aptarti pažeidimai, labiausiai tikėtina, ir lėmė gaisro kilimą. Remiantis Taisyklių 12.2.1 papunkčiu, tokiu atveju draudikas įgyja teisę sumažinti draudimo išmoką arba jos nemokėti.

Nagrinėjamu atveju draudikas draudimo išmoką sumažino 10 proc. Lietuvos banko vertinimu, tokio dydžio išmokos mažinimas, atsižvelgiant į Turto draudimo sutartyje nustatytą draudėjo pareigų pažeidimo ir jo sukeltų pasekmių santykį, taip pat į teismų praktiką⁹, sprendžiant dėl draudimo išmokų mažinimo draudžiamąjį įvykių – gaisro – atveju, yra pagrįstas ir nepažeidžia pareiškėjos teisių ir teisėtų interesų.

Atsižvelgiant į bylos duomenų visumos vertinimą, konstatuotina, kad draudikas dėl gyvenamojo namo apgadinių atsiradusių nuostolių dydį apskaičiavo remdamasis objektyviais ir pagrįstais duomenimis, sprendimas mažinti draudimo išmoką 10 proc. taip pat buvo pagrįstas specialistų išvadomis ir nepaneigtas, todėl pareiškėjos reikalavimai draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Lokalinę sąmatą ir nemažinti draudimo išmokos dėl gaisrinės saugos reikalavimų pažeidimo yra atmestini.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo

⁹ Žiūrėti, pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. gruodžio 8 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. e2A-559-464/2017; Vilniaus apygardos teismo 2016 m. kovo 23 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. e2A-728-585/2016.

dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis